

نظام پایش شاخصهای
فناوری اطلاعات و ارتباطات ایران

وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات
سازمان فناوری اطلاعات ایران

تحلیلی بر وضعیت توسعه دولت الکترونیک

در جهان و ایران

از منظر شاخص توسعه دولت الکترونیک

سازمان ملل متحد در سال ۲۰۱۶

برگرفته از گزارش

United Nations E-government Survey 2016:
E-government in Support of Sustainable Development

از مجموعه گزارش‌های

نظام پایش شاخص‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات کشور

شرکت پرورش داده‌ها

با همکاری:

عنوان و نام پدیدآور	: تحلیلی بر وضعیت توسعه دولت الکترونیک در جهان و ایران از منظر شاخص توسعه دولت الکترونیک سازمان ملل متحد در سال ۲۰۱۶ [تهیه کننده مرکز برنامه ریزی و نظارت راهبردی فناوری اطلاعات].
مشخصات نشر	: تهران: سازمان فناوری اطلاعات ایران، ۱۳۹۶
مشخصات ظاهری	: ۱۳۸ص: مصور (رنگی)، جدول (رنگی)، نمودار (رنگی).
فروست	: ... مجموعه گزارش های نظام پایش شاخص های فناوری اطلاعات و ارتباطات کشور.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۱۶۶-۲۲-۱
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتاب حاضر برگرفته از گزارش: "E-government Survey 2016: United Nations E-government Survey 2016: "E-governmnet in Support of Sustainable Development" است.
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۳۴-۱۳۸.
موضوع	: اینترنت در مدیریت دولتی
موضوع	: Internet in public administration
موضوع	: اینترنت در مدیریت دولتی -- ایران
موضوع	: Internet in public administration-- Iran
موضوع	: اطلاع رسانی الکترونیکی دولتی
موضوع	: Electronic government information
موضوع	: اطلاع رسانی الکترونیک دولتی -- ایران
موضوع	: Electronic government information-- Iran
شناسه افزوده	: سازمان فناوری اطلاعات ایران مرکز برنامه ریزی و نظارت راهبردی
شناسه افزوده	: سازمان فناوری اطلاعات ایران
شناسه افزوده	: Information Technology Organization of Iran
رده بندی کنگره	: JF۱۵۲۵ /۵۲ت۳۴ ۱۳۹۶
رده بندی دیویی	: ۳۵۲/۳۸۰۲۸۵۴۶۷۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۶۸۹۴۸۳

تحلیلی بر وضعیت توسعه دولت الکترونیک در جهان و ایران از منظر شاخص توسعه دولت الکترونیک سازمان ملل متحد در سال ۲۰۱۶

- ناشر: سازمان فناوری اطلاعات ایران
- تعداد صفحات: ۱۳۸ صفحه
- نوبت چاپ: اول
- شمارگان: ۵۰۰
- قیمت: رایگان، غیرقابل فروش

در طی چند دهه گذشته، اقتصاد، فرهنگ و امنیت ملی محورهای کلیدی برنامه توسعه اغلب کشورها بوده‌اند. در سالیان اخیر، کشورها در برنامه‌های توسعه خود به فناوری‌های نوین مانند فناوری نانو، زیست‌فناوری و فناوری اطلاعات و ارتباطات و موضوعاتی مانند توسعه پایدار، محیط زیست و سرمایه انسانی نیز توجه ویژه‌ای داشته‌اند. از سوی دیگر، خدمات، صنعت و کشاورزی سه قطب کلان اقتصادی محسوب می‌شوند که حوزه خدمات تنها حوزه‌ای است که با اصلاح نظام خدمات، استفاده از کاربردهای فناوری و ایجاد کسب‌وکارهای نوین در آن، می‌توان شاهد افزایش بهره‌وری و اشتغال در سطح جامعه بود. هم‌اکنون، نقش تحولی فناوری در اقتصاد جهان امری پذیرفته شده است. در این میان، فناوری اطلاعات و ارتباطات به‌عنوان یک فناوری کلیدی و توانمندساز در راستای دستیابی به اهداف کلان توسعه ملی و همچنین اهداف بین‌المللی مانند اهداف توسعه پایدار، Connect 2020 نقش محوری ایفا می‌کند. اکنون از ایجاد اینترنت حدود ۳۰ سال گذشته است و کمتر از دو دهه توجه دنیا به این مطلب جلب شده است که عصر جدیدی بر توانمندی دولت‌ها در استفاده از این فناوری است. شناخت این فرصت‌ها و تحولات جهانی برای حفظ منافع کشورها امری واجب است و غفلت از تحولات جهانی موجب کندی رشد و زیان‌های راهبردی در هر کشور می‌گردد.

بر همین اساس، در بسیاری از راهبردها، سیاست‌های ملی، فناوری اطلاعات و ارتباطات به‌عنوان عاملی توانمندساز در حوزه‌هایی مانند اشتغال، آموزش، سلامت، عمران و کسب‌وکار در نظر گرفته می‌شود. با اتکا به فناوری و نوآوری می‌توان اشتغال و درآمدهای ملی را افزایش داد. صانع امروز کشور نیازمند فناوری، مهارت و کارآمدی برای همگام شدن با توسعه است. در ده سال آینده نیازمند یک جهش بزرگ در توسعه کشور هستیم و در همین راستا، دولت جمهوری اسلامی ایران، فناوری اطلاعات و ارتباطات را سازهی زیر ساختی به‌وجودآوردن این جهش بلند در توسعه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی کشور می‌داند و این انتظار می‌رود که فناوری اطلاعات و ارتباطات در نقش یک توانمندساز و همچنین در نقش یک بخش اقتصادی کلیدی، به ارائه سریع، خدمات با کیفیت، همه‌گیر و مقرون به‌صرفه در هر زمان و هر مکان به تمامی ذی‌نفعان جامعه اطلاعاتی کمک نماید. مهم خود را در تولید ناخالص داخلی کشور افزایش دهد.

با توجه به مطالب ذکرشده، برنامه ملی فناوری اطلاعات کشور با دیدی جهانی و با رویکرد بازارمحور و تعامل بین‌المللی و مشارکت بخش خصوصی تدوین شده است. بر این اساس، طی سال‌های آینده، شاهد گردش سرمایه چندین میلیارد دلاری در حوزه ارتباطات و فناوری اطلاعات خواهیم بود که تنها یک‌سوم آن از سوی دولت سرمایه‌گذاری خواهد شد و مابقی با مشارکت بخش خصوصی عملیاتی می‌شود. این اعتقاد وجود دارد که حوزه ارتباطات و فناوری اطلاعات به واسطه توانمندی‌هایی که در توسعه اقتصادی، رشد تولید ناخالص داخلی و ایجاد اشتغال دارد، یک نقطه طلایی به منظور سرمایه‌گذاری محسوب می‌شود.

سنجش و پایش عملکرد حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات کشور و بررسی تأثیرات این فناوری در دستیابی به اهداف توسعه ملی و بخشی موضوعی است که در طی سالیان اخیر مورد توجه سیاست‌گذاران و قانون‌گذاران جمهوری اسلامی ایران بوده است و به‌منظور سامان‌دهی و انجام مستمر این پایش و ارائه گزارش‌های تحلیلی آن به مراجع ذی‌ربط، بر اساس تبصره ۳ ماده ۴۶ قانون برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات موظف شده است که برای ارزیابی شاخص‌ها و وضعیت در ابعاد ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی، نظام پایش شاخص‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات را تدوین و عملیات پایش را بصورت سالیانه اجرا نماید. رصد روندهای جاری در حوزه پایش و اندازه‌گیری شاخص‌ها و انتقال تجارب بین‌المللی به ساختار نظام پایش از مؤلفه‌های کلیدی این نظام است. یکی از فعالیت‌های مهم در رصد روندهای جاری، بررسی و تحلیل گزارش‌های بین‌المللی در این حوزه است. این گزارش‌ها حاوی نکات ارزشمند و قابل استفاده‌ای هستند که استخراج این نکات و تجارب و انتقال آنها به بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات کشور، اثرات توانمندساز و پیشران کلیدی دارد.

دپارتمان امور اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل متحد هر دو سال یک‌بار گزارش UN e-government Survey را منتشر می‌کند. این گزارش، تنها گزارشی در جهان است که وضعیت توسعه دولت الکترونیک را در ۱۹۳ کشور عضو سازمان ملل متحد بررسی می‌نماید. این مطالعه، ابزاری برای تصمیم‌گیرندگان و سیاست‌گذاران برای شناسایی قوت‌ها و ضعف‌ها در حوزه دولت الکترونیک و هدایت سیاست‌ها و راهبردهای دولت الکترونیک می‌باشد. موضوع نسخه ۲۰۱۶ این گزارش، United Nations E-government Survey-E-government in support of sustainable development، است که به‌طور خاص به چالش‌های چندوجهی و پیچیده‌ای که جوامع در توسعه با آن مواجه هستند می‌پردازد. در این گزارش، به موضوع دولت الکترونیک برای توسعه پایدار توجه ویژه‌ای شده است.

کتاب حاضر، خلاصه‌ای است از ترجمه گزارش توسعه دولت الکترونیک سال ۲۰۱۶ میلادی سازمان ملل متحد که به همراه تحلیل‌های ویژه و خاصی در رابطه با وضعیت توسعه دولت الکترونیک در جمهوری اسلامی ایران توسط شرکت پرورش داده‌ها، مشاور ارشد نظام پایش شاخص‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات کشور در مرکز برنامه ریزی و نظارت راهبردی فناوری اطلاعات سازمان فناوری اطلاعات ایران بر اساس تکلیف تبصره ۳ ماده ۴۶ قانون برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی تدوین گردیده است. انتظار می‌رود این گزارش که تلاش داشته است به ارائه فرآیند پایش در حوزه دولت الکترونیک در جهان بپردازد برای برنامه ریزان و ذینفعان حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات به عنوان عضو جامعه اطلاعاتی کشور مفید و موثر واقع گردد.

سازمان فناوری اطلاعات ایران

پیشگفتار	ج
فصل ۱: خلاصه مدیریتی	۱
توانمندسازی سیاست‌ها و خدمات یکپارچه از طریق دولت الکترونیک	۳
داده‌های دولتی باز برای ترویج موسسات دولتی اثربخش، پاسخگو و شفاف	۳
مشارکت الکترونیک برای ترویج تصمیم‌گیری و ارائه سرویس به صورت مشارکتی	۵
سرویس‌های برخط پیشرفته و کاهش شکاف‌ها	۶
رتبه‌بندی جهانی دولت الکترونیک	۷
فصل ۲: دولت الکترونیک و یکپارچه‌سازی سیاست‌ها	۹
مقدمه	۹
ارائه خدمت در دولت متصل و ابعاد سه‌گانه توسعه پایدار	۱۰
پیشرفت‌های اخیر ارائه خدمات در دولت متصل	۱۰
خدمات دولت متصل در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی و محیطی	۱۱
ارائه خدمات دولت متصل در ابعاد سه‌گانه	۱۳
دولت الکترونیک و چرخه سیاست‌گذاری	۱۴
دولت الکترونیک و همکاری‌های سازمانی	۱۷
سیاست‌گذاری و دولت الکترونیک در ایران	۱۹
دولت متصل و توسعه پایدار در ایران	۱۹
دولت الکترونیک و سیاست‌گذاری یکپارچه در ایران	۲۲
کمیسیون دولت الکترونیک	۲۲
نتیجه‌گیری	۲۲
فصل ۳: شفافیت از طریق داده‌های دولتی باز	۲۵
مقدمه	۲۵

۲۶	داده‌های دولتی باز و توسعه پایدار
۲۷	داده‌های دولتی باز در گزارش سال ۲۰۱۶
۳۳	نتیجه‌گیری
۳۵	فصل ۴: مشارکت مردم از طریق مشارکت الکترونیک
۳۵	مقدمه
۳۶	مشارکت الکترونیک، پشتوانه توسعه پایدار
۳۸	روندهای جهانی و منطقه‌ای مشارکت الکترونیک
۴۵	روندها به تفکیک سطح و بخش‌های مشارکت الکترونیک
۴۵	اطلاعات الکترونیک
۴۸	مشاوره الکترونیک
۵۰	تصمیم‌گیری الکترونیک
۵۲	مشارکت الکترونیک در ایران
۵۲	اطلاعات الکترونیک در ایران
۵۳	رایزنی الکترونیک در ایران
۵۴	تصمیم‌گیری الکترونیک در ایران
۵۴	نتیجه‌گیری
۵۷	فصل ۵: پیشبرد خدمات برخط و کاهش شکاف دیجیتال
۵۷	مقدمه
۵۸	پیشرفت در ارائه خدمات برخط
۵۸	روندهای جهانی
۶۲	توزیع شاخص خدمات برخط بر اساس درآمد کشورها
۶۵	روندهای خدمات تراکنشی برخط
۶۶	توزیع خدمات برخط به تفکیک بخش
۶۷	خدمات هدفمند برای گروه‌های آسیب‌پذیر

۷۰	روندها در ارائه خدمات سیار
۷۲	ارائه خدمات برخط در ایران
۷۵	نتیجه گیری
۷۷	فصل ۶: رتبه بندی جهانی دولت الکترونیک
۷۷	مقدمه
۷۸	رتبه بندی دولت الکترونیک در سال ۲۰۱۶
۸۳	توسعه منطقه‌ای دولت الکترونیک
۸۴	آفریقا
۸۵	آمریکا
۸۶	آسیا
۸۷	اروپا
۸۸	رقابت پذیری جهانی و دولت الکترونیک
۸۹	دولت الکترونیک و مبارزه با فساد
۹۱	فصل ۷: جایگاه ایران از لحاظ شاخص توسعه دولت الکترونیک
۹۱	جایگاه ایران در جهان
۹۲	جایگاه ایران در آسیا
۹۵	جایگاه ایران در میان کشورهای با درآمد متوسط رو به بالا
۹۸	جایگاه ایران از لحاظ شاخص خدمات برخط
۱۰۱	جایگاه ایران از لحاظ شاخص زیرساخت مخابرات
۱۰۴	جایگاه ایران از لحاظ شاخص سرمایه انسانی
۱۱۱	نتیجه گیری
۱۱۳	فصل ۸: راهکارهای بهبود شاخص دولت الکترونیک ایران و ارتقای رتبه جهانی
۱۱۵	اولویت اول: بهبود شاخص سرویس برخط ایران
۱۱۷	اولویت دوم: بهبود شاخص زیرساخت مخابرات ایران

۱۱۸.....	اولویت سوم: بهبود قابلیت‌های سرمایه انسانی ایران.....
۱۲۰.....	بهبود شاخص مشارکت الکترونیک ایران.....
۱۲۳.....	پیوست ۱: متدولوژی محاسبه شاخص دولت الکترونیک.....
۱۲۵.....	شاخص زیرساخت مخابرات از راه دور (TH).....
۱۲۶.....	شاخص سرمایه انسانی (HCI).....
۱۲۸.....	شاخص خدمات برخط (OSI).....
۱۳۰.....	مراحل چهارگانه توسعه خدمات برخط.....
۱۳۱.....	شاخص مشارکت الکترونیک (EPI).....
۱۳۳.....	منابع و مراجع.....
۱۳۳.....	منابع انگلیسی.....
۱۳۶.....	منابع فارسی.....